

XVIII a. viduryje buvo atidaryta daug naujų kaimo mokyklų lietuvių ir vokiečių dėstomąja kalba. Prie Karaliaučiaus universiteto ir Halės mokytojų seminarijos veikė specialūs lietuvių kalbos seminarai, kuriuose buvo rengiami pastoriai Rytų Prūsijos lietuviškoms parapijoms.

Prūsijos monarchų kultūrinių priemonių tikslas buvo suvokietinti lietuvius. Bažnyčia, mokykla, lietuviški religiniai raštai skiepijo atsidavimą feodolinei santvarkai, paklusnumą karaliui ir pagarbą vokiškajai kultūrai.

Siam tikslui siekti buvo parenkamos ir atitinkamos darbo formos. Ne tik mokykloje, bet ir už jos ribų būdavo organizuojamos valdovų garbinimo šventės. Tai rodo, pavyzdžiui, viename Karaliaučiaus Karališkosios bibliotekos rinkinių tome, kurio viršelyje pažymėti 1756 m., išspausdintas Klaipėdos mokyklos mokinių 9 veiksmy vaidinimas su prologu, skirtas karaliaus vainikavimo dienai. Šeštasis veiksmas baigiasi lietuviška daina, susidedančia iš 4 posmų. Po šio vaidinimo buvo suorganizuota iškilminga eisena. Mokiniai, apsirengę artistų drabužiais, dainuodami pražygiavo nuo vyskupo rūmų iki tvirtovės ir atgal. Eisenos priešakyje žygiavo seržantas su kareiviais, o užpakalyje — karininkas su grenadierų būriu²³. Aišku, kad į šią eisena buvo suvaromi mokiniai lietuviai, nes tik jie galėjo dainuoti lietuvišką dainą, sukurta, tur būt, kurio nors provokiškos orientacijos mokytojo.

Tokiu būdu, mokiniams jų gimtąja kalba buvo atkakliai skiepijamas nuolankumas ir paklusnumas valdžiai. Prūsijos kariškai-biurokratinei valstybei, kurioje po Trisdešimties metų karo (1616—1648) «viešpatavo lazda ir botagas»²⁴, buvo būdingi prievartos ir smurto metodai, kurie ryškiai atsispindėjo visose jos gyvenimo srityse, taip pat ir švietimo sistemoje.

²³ J. Sembritzki, Geschichte der Königlich—Preussischen See- und Handelstadt Memel, 186.

²⁴ К. Маркс и Ф. Энгельс, Сочинения, 15, 463, Москва, 1938.

PIEŠIMO MOKYKLA VILNIUJE 1866—1915 METAIS

SI. BUDRYS, V. BUDRIENĖ

XIX a. antrosios pusės ir XX a. pirmojo dešimtmečio Lietuvos meniniame gyvenime reikšmingą vaidmenį atliko Vilniaus Piešimo mokykla. Po 1831 m. sukilimo, carinei valdžiai uždarius Vilniaus universitetą ir likvidavus prie jo Dailės mokyklą, kaip atskirą to universiteto fakultetą, ilgam laikui nutrūko dailės vystymasis Lietuvoje, nes kitos dailės mokyklos Lietuvoje nebuvo. Nepaisant to, nemaža lietuvių dailininkų studijavo Peterburge ir Maskvoje. Tačiau jauniems dailininkams pasiruošti stoti į aukštąsias meno mokyklas buvo būtina reikalinga dailės mokykla. Apie tai rašė ir tokios mokyklos įsteigimo iniciatorius I. P. Trutniovas¹.

1866 m. gruodžio 6 (19) d. Vilniuje buvo atidaryta piešimo mokykla. Ji veikė demokratiniiais pagrindais, mokslas joje buvo nemokamas. Į mokyklą buvo priimami tiek vyrai, tiek moterys, nepriklausomai nuo jų tautybės, kilmės ir socialinės padėties. Mokinių tarpe sutinkame valstiečių ir dvarininkų, pirklių ir amatininkų, miestiečių ir dvasininkijos atstovų. Vilniaus Piešimo mokykloje kasmet mokėsi po šimtą mokinių. Čia pradėjo pirmuosius savo kūrybinius žingsnius nemaža lietuvių dailininkų: B. ir J. Balzukevičiai, T. Daugirdas, Vl. Didžiokas, K. Gorskis, R. Jakimavičius, V. Kairiūkštis, P. Riomeris, J. Zikaras ir kt. Čia taip pat mokėsi baltarusių, lenkų, rusų, žydų ir kt. tautybių dailininkai. Mokyklos įkūrėjas, organizatorius ir nepakeičiamas jos vadovas 45 metus buvo Ivanas Petrovičius Trutniovas.

I. P. Trutniovas (1827—1912) gimė Rusijoje, valstiečių šeimoje. Anksti pasireiškė dideli jo polinkiai dailei. Mokydamasis Peterburgo Dailės akademijoje, jis gavo kelis sidabro ir aukso medalius. 1855 m. I. P. Trutniovas už paveikslą «Valstietis laimina savo sūnų į kariuomenę» buvo apdovanotas aukso medaliu, vadinamu «Už ekspresiją». Toks aukštas apdovanojimas buvo duodamas retais atvejais, už ypatingus, gambiausių mokinių darbus. Jau akademijos meto kūrinyje — «Religinė procesija kaime» (1856) — dailininkas tvirtai stoji į realizmo kelią, kurį pradėjo rusų dailėje A. A. Ivanovas ir P. A. Fedotovas ir kurio idėjinis pagrindas buvo Černyševskio estetika. Kai kurie rusų dailės istorikai I. P. Trutniovo kūrybą priskyrė prie «peredvižnikų», iškeldami jį šalia tokių įžymių dailininkų realistų, kaip V. G. Makovskis, I. N. Kramskojus, N. N. Ge ir kt. Daugelis minimo laikotarpio I. P. Trutniovo darbų buvo buitinio žanro («Sužeistas kareivis», «Gūžinėjimas», «Prancūzų vargai Rusijoje 1812 metais»).

Už savo konkursinį Akademijos baigimo proga nupieštą paveikslą «Rugpiučio 1 d. vandens šventinimas» (Rusijos krikštas. — *Aut.*) I. P. Trutniovas buvo apdovanotas Didžiuoju arba I laipsnio aukso medaliu (1858) ir jam buvo suteikta šešerių metų valstybinė komandiruotė po užsienio šalis (vadinamoji pensionierystė).

¹ LCVIA, I, 789, a. 11, b. 44—I, I, I (1892).

Būdamas užsienyje, I. P. Trutniovas aplankė Vienos Paveikslų galeriją, pabuvojo Prahoje, Drezdene, Paryžiuje. Prancūzijoje jis susipažino su to meto dailininkais, studijavo įvairių šalių didžiųjų praeities menininkų kūrinis. Kelionės į Briuselį, Antverpeną ir Diuseldorfą praturtino dailininką naujais įspūdziais; čia jam kilo mintis sukurti paveikslą «Potvynis Olandijoje 1862 metais». Būdamas Italijoje, Romoje, dailininkas tapė paveikslą iš Romos gyvenimo.

1865 m. už paveikslą «Lietuvos pasienio karčiama» dailininkui buvo suteiktas akademiko vardas.

Atvykęs gyventi ir dirbti į Vilnių, I. P. Trutniovas savo kūryboje gana plačiai vaizdavo ir Lietuvos, ypač Vilniaus gyvenimą, tuo pačiu įnešdamas savo indėlį į Lietuvos daile.

Vilniaus periodo I. P. Trutniovo kūrybinį veidą sudaro ne oficialūs užsakymai, o paveikslai: «Palėpių lindynės», «Sielininkai Neryje», «Kalinys», «Verbų pardavėja prie bažnyčios», «Kontrabandininkas», «Našlaitė» ir kt. Keletas paveikslų vaizduoja Vilniaus turgus. Šiuose realistinio pobūdžio kūriniuose I. P. Trutniovas atskleidžia savo aplinkos paprastų žmonių gyvenimą. Juose dailininkas sukūrė ištiesą galeriją Lietuvos žmonių tipų. I. P. Trutniovas iš karto atsiliopė ir į 1905 m. revoliucijos įvykius, pavaizduodamas juos paveiksle «1905 m. Vilniuje» (Vilniaus Paveikslų galerija).

Tačiau didžiausią indėlį į lietuvių dailės istoriją I. P. Trutniovas įnešė kaip pedagogas. Peterburgo Dailės akademijos profesorių taryba, įvertindama visos Rusijos piešimo ir dailės mokyklų mokinių darbų parodą 1904 metais, pažymėjo, kad Vilniaus mokykla vienodų su ja mokyklų tarpe buvo geriausia. Tuo laikotarpiu mokykla iš tikrųjų buvo pasiekusi savo didžiausią sūklestėjimą.

Piešimo mokyklos Vilniuje įkūrimas ir pagrindinis jos gyvavimo laikotarpis sutampa su nauju lietuvių liaudies nacionalinio ir socialinio išsivadavimo kovos periodu, kada į avangardą išėjo nekilmingieji inteligentai. Ir nors įsteigtoji Vilniaus Piešimo mokykla turėjo būti viena iš rusinimo priemonių «šiaurės vakarų krašte» (Lietuvoje), tačiau ji nuo pat pirmųjų savo gyvavimo metų diegė savo mokiniams progresyvios rusų dailės idėjas, apeidama šovinistinės carizmo politikos jai keliamus uždavinius.

Toks mokyklos pobūdis negalėjo likti nepastebėtas vietinių carinės valdžios atstovų. Todėl į Vilniaus Piešimo mokyklą buvo kreipiama maža dėmesio, nebuvo rūpinamasi mokyklos patalpomis, kuriose darbas su dideliu mokinių skaičiumi buvo beveik neįmanomas. Mokykla turėjo vos vieną didelį, bet tamsų kambarį buvusios I-osios gimnazijos patalpose (dabartiniuose Valstybinio V. Kapsuko v. universiteto rūmuose). Tame kambaryje tilpdavo vos 40–50 žmonių, tuo tarpu mokinių į Vilniaus Piešimo mokyklą dar jos įkūrimo metais įstojo daugiau kaip šimtas. Dėl šių priežasčių mokykla niekada negalėdavo priimti daugelio norinčiųjų joje mokytis, o ir su priimtaisiais darbą reikėjo skirstyti pamainomis (pamokos vykdavo dienomis ir vakarais); mokyklos inventoriūs buvo laikomas rūmų palėpėse. I. P. Trutniovo pastangos išsirūpinti iš miesto valdžios geresnes patalpas buvo nesėkmingos.

Laiškuose imperatoriškajai Peterburgo Dailės akademijai Trutniovas taip pat rašo apie skurdžią mokyklos būklę, nurodo, kad patalpos ankštos, trūksta mokymo priemonių. Visą savo gyvenimą I. P. Trutniovas siekė, kad būtų pagerinta mokyklos padėtis, tačiau nei Peterburgo Dailės akademija, nei vietinė valdžia beveik nekreipė dėmesio į jo prašymus.

Kasdieniniai materialiniai sunkumai vertė I. P. Trutniova imtis vietinių valdžios organų užsakymų oficialiems portretams, ikonostosams bei ikonoms atlikti. Dalį už šiuos užsakymus gautų pinigų dailininkas atiduodavo Piešimo mokyklos reikalams, mokslo priemonėms pirkti, modelių darbui apmokėti.

Nepaisant šių sunkumų, Vilniaus Piešimo mokykla išvystė didelę veiklą. «Dėstymas mokykloje visada turėjo tiek meninio, tiek ir praktinio parengimo tikslą; todėl šalia piešimo ir tapybos buvo dėstoma techninė bei architektūrinė braižyba, taip pat lipdyba bei meno pritaikymas dailiesiems amatams».

Taigi Vilniaus Piešimo mokykla iš pradžių turėjo dvejopą tikslą: 1. rengti dailininkus stoti į aukštąsias ir kt. dailės mokyklas ir 2. apmokyti piešėjus bei braižytojus amatų darbui pramonėje. Mokymas buvo suskirstytas į pagrindinį trejų metų piešimo kursą, kuris duodavo bendrus piešimo bei braižybos pagrindus, ir specialųjį kursą, kuriame buvo mokoma piešti, tapyti bei lipdyti iš natūros.

Po kelerių įtempto darbo metų Vilniaus Piešimo mokykla pasiekė apčiuopiamų rezultatų. Ji dalyvaudavo Peterburgo Dailės akademijos organizuojamuose piešimo ir dailės mokyklų konkursuose, gaudama juose medalius ir pagyrimo lapus. Akademijos taryba išreiškė dėkingumą piešimo mokyklos vedėjui I. P. Trutnioviui ir dėstytojui P. Riomeriui už gerą darbą (1878 m.).

Vilniaus Piešimo mokykloje buvo dėstoma pagal I. P. Trutniovo sukurtą programą, pagal savitus jo metodus. «Trutniovas laikosi savo dėstymo metodo, kuris buvo sukurtas jo daugiamečio darbo išdavoje ir kuris buvo patikrintas daugiametės praktikos», — rašoma vienoje Vilniaus Piešimo mokyklos charakteristikoje.

Rusų tarybinis dailininkas I. A. Vladimirovas, mokėsis Vilniaus Piešimo mokykloje, savo atsiminimuose Vilniaus Piešimo mokyklą vertina labiau negu to laiko Odesos Dailės mokyklą, kuriai vadovavo įžymus ukrainiečių dailininkas realistas K. K. Kostandis. I. A. Vladimirovas pažymi, kad Vilniaus Piešimo mokyklos dėstymo sistema yra tiksli ir suprantama, jog «pavasarij, — rašo Vladimirovas, — Riomeris vaikščiodavo su mumis po miesto apylinkes, kur mes, jo prižiūrimi, tapydavome iš gamtos medžių kamienus, akmenis, vandenį ir pan.»²

Vadinasi, I. P. Trutniovas savo mokykloje skiepijo mokiniams ne sausas akademiškojo meno taisykles, o dėstė pagal realistinius metodus, kurių jis laikėsi ir savo kūryboje. Pirmuosiuose mokyklos kursuose Trutniovas reikliai mokė jaunuosius dailininkus profesinių įgūdžių: piešinio tikslumo, perspektyvos dėsnių supratimo, tvirtų žmogaus anatomijos žinių. Temos mokinių kompoziciniams eskizams buvo skiriamos iš juos supančios aplinkos, pavyzdžiui, «Turguje», «Vargas», «Draugai», «Keliaujantieji muzikantai» ir pan.

1893 m. Vilniaus Piešimo mokykla suskilo į dvi įstaigas. Greta senosios mokyklos mecenato J. Montvilos namuose buvo atidarytos Nemokamos techniškojo piešimo ir braižybos klasės. Abiejų mokyklų vedėju buvo I. P. Trutniovas. Dabar Vilniaus Piešimo mokyklai liko vienas tikslas: parengti dailininkus stoti į vidurines ir aukštąsias dailės mokyklas. Kartu Vilniaus Piešimo mokykla pradėjo rengti piešimo ir braižybos mokytojus³.

Vilniaus Piešimo mokyklos tam tikras augimo stimulus buvo tai, kad Peterburgo Dailės akademija, pažymėdama mokyklos 30 metų jubiliejų ir atsižvelgdama į jos išaugimą, nuo 1896 m. išskyrė jai nedideles kasmetines subsidijas. Dabar Peterburgo Dailės akademija netiesiogiai pradėjo vadovauti Vilniaus Piešimo mokyklai. Pastarąjį kiekvienais metais turėdavo duoti ataskaita Akademijai, rengti joje savo mokinių darbų parodas. Peterburgo Dailės akademijos profesorių Taryba įvertindavo metinius mokyklos rezultatus, nurodydavo jos trūkumus. Buvo praplėsti piešimo ir tapybos kursai. Nuo 1896 m. mokykloje buvo įvestas gyvo apnuoginto modelio piešimas ir tapyba, nuo 1897 m. prie Vilniaus Piešimo mokyklos pradėjo veikti «aukštojo piešimo

² LCVIA, f. 789, a. 11, b. 78, l. 24–25 (1888).

³ LCVIA, f. 741, a. 8, b. 48 (1905).

ir tapybos kursai». Juose mokėsi baigusieji Piešimo mokyklą, norėdami geriau pasirengti stoti į dailės akademijas.

Vilniaus Piešimo mokykla labiausiai suklesti 1900—1908 m. laikotarpiu, kai joje mokėsi dailininkai J. Zikaras, Vl. Didžiokas ir kt. Vėliau, ryšium su I. P. Trutniovo liga, profesinis mokyklos lygis ima smukti.

1893 m. J. Montvilos namuose atidarytose vadinamosiose Nemokamose piešimo ir braižybos klasėse, kurios nuo 1904 metų vadinamos J. Montvilos piešimo klasėmis⁴, — šalia I. P. Trutniovo dėstė J. Balzukevičius (po Trutniovo mirties klasių vedėjas), S. Jarockis, M. Stankevičius, G. Chodkevičius ir kt. Joje mokslas vykdavo vakarais ir sekmadieniais. Šiose klasėse mokydavosi net po 300 žmonių, daugiausia amatininkų.

Piešimo klasėse, panašiai kaip Peterburgo Centrinėje barono Štyglico techninio piešimo mokykloje bei Maskvos Centrinėje Stroganovo techninio piešimo mokykloje, piešimas, braižyba ir kitos disciplinos buvo taikomos praktiniams taikomosios dailės uždaviniams. Klasėse buvo keletas grupių: lipdytojų, statybininkų, dekoratorių, dailidžių, juvelyrų ir kt.

Vilniaus Piešimo mokykla ir J. Montvilos piešimo klasės vaidino didelį vaidmenį estetiniame miesto gyventojų auklėjime. I. P. Trutniovas rašė, kad Vilniuje beveik nėra nė vienos šeimos, kurios atstovai nebūtų pas jį mokęsi⁵.

Dėl to meto Vilniaus ir visos Lietuvos ekonominio gyvenimo sąlygų nebuvo plačių galimybių dailei augti ir propaguoti. Tuometinis Vilnius buvo tipišką carinės Rusijos provincijos miestas. Miesto gyventojai, daugiausia smulkūs amatininkai, buvo nežmoniškai išnaudojami, skurdo. Gyvendami net po keletą šeimų viename kambaryje ar palėpėse ir kovodami už kasdieninį duonos kąsnį, jie nematė nei savo miesto grožio su jo unikalniais architektūros ir istorijos paminklais, neklausė nei garsiuųjų Europos artistų, kurie, pravažiuodami į Peterburgą ar Maskvą, duodavo koncertus vietiniame teatre. Tuo tarpu I. P. Trutniovo mokyklos, tiek tiesioginiu būdu apmokydamos įvairių socialinių sluoksnių atstovus, tiek ir savo netiesiogine įtaka (parodos ir pan.) buvo susijusios su daigianacionalinio Vilniaus miesto darbo žmonėmis.

Pažymėtinos šių mokyklų mokinių darbų nemokamos parodos. Parodos būdavo dvejopos: kasmetinės⁶ ir jubiliejinės. Pavyzdžiui, 1891 m., pažymint 25-ąsias mokyklos įkūrimo metines, I. P. Trutniovas surengė buvusiųjų ir esančiųjų mokyklos auklėtinių darbų parodą. Joje buvo eksponuojama daug piešinių, portretų ir paveikslų. Vilniaus Piešimo mokyklos ir Piešimo klasių mokinių parodos ilgą laiką buvo beveik vienintelės dailės parodos Vilniuje ir Lietuvoje, iki prasidedant kasmetinėms Lietuvos dailės parodoms (nuo 1907 m.) ir Vilniaus Dailininkų draugijos pavasarinėms parodoms (nuo 1909 m.). I. P. Trutniovas rašė, kad šiose parodose dažnai dalyvaudavo «talentai, neturintieji lėšų važiuoti lavintis toliau į Akademiją».

Lietuvoje nesant sąlygų dailei vystytis, kai kurie Vilniaus Piešimo mokyklos auklėtiniai, baigę mokyklą, apsigyvendavo kituose Rusijos miestuose ir užsienyje — Lenkijoje, Prancūzijoje, Austrijoje ir kt.⁷ Vilniaus Piešimo

⁴ LCVIA, f. 789, a. 13, b. 202, l. 12 (1904).

⁵ LCVIA, f. 789, a. 11, b. 44—I, l. 39 (1892).

⁶ CVIA, f. 567, a. 15, b. 154 (1908).

⁷ LCVIA, f. 789, a. 11, b. 44—I, l. 313 (1892): «Darant Vilniaus Piešimo mokyklos visų 35 metų gyvavimo trumpą apžvalgą, matyti, kad per tą laiką mokykloje mokėsi iki 3000 žmonių; daugybė tapytojų, skulptorių, architektų ir įvairių taikomosios dailės srities atstovų įgijo pradinį mokslą šioje mokykloje, kaip tapytojai: akademikas Maimonas, Vladimirovas, Goldblatas, Pakas, Goldmanas, Bogdanovičius, Balzukevičius, Riomeris, Gorskis, Lukoševičius, Rubcovas, Enšteinas (Vienos akademijos profesorius), Krestinas (Vienos akademijos profesorius), Antokolskis, Malgidas, Piotrovskis; skulptoriai: Ginsburgas, Bernšteinas, Aronsonas, Šatcas, Balzukevičius ir kt.; architektai: Kokuševas, Giršovičius, Čebotorevičius ir kt.».

mokykloje pradėjo pirmus savo kūrybinius žingsnius daug gerų skulptorių. Vienas iš jų 1900 m. Pasaulinėje dailės parodoje Paryžiuje gavo pirmąją premiją⁸. Iš viso per Vilniaus Piešimo mokyklos gyvavimo laikotarpį joje yra mokęsi keli tūkstančiai mokinių; kai kuriems jų pavyko vėliau tęsti mokslus Peterburgo Dailės akademijoje ir kitose Peterburgo, Maskvos, Odesos dailės mokyklose, studijuoti Krokuvoje, Varšuvoje, Paryžiuje, Miunchene.

Pažymėtina I. P. Trutniovo veikla ir kuriant Vilniuje Dailės muziejų. Vilniuje buvo organizuojami du dailės muziejai. Vienas jų buvo J. Montvilos piešimo klasių patalpose. Šis dailės muziejus buvo pradėtas organizuoti 1893 m. I. P. Trutniovas surinko dailės kolekcionierių, daugiausia P. M. Tretjakovo, padovanotus šiam muziejui paveikslus.

Prie Vilniaus viešosios bibliotekos (Universiteto rūmuose) Trutniovas įkūrė Paveikslų galeriją. Jos pagrindą sudarė 1884 m. Peterburgo Dailės akademijos padovanoti paveikslai⁹.

Paskutiniais savo gyvenimo metais I. P. Trutniovas sunkiai sirgo ir 1912 m. vasario 5 (18) d. mirė. Pažymint I. P. Trutniovo, paskyrusio mokyklai daugiau kaip pusę savo gyvenimo, įdėtą didžiulį darbą, Piešimo mokykla Vilniuje buvo pavadinta jo vardu.

I. P. Trutniovo pradėtąjį darbą mokykloje tęsė I. E. Rybakovas, atvykęs dirbti į Vilniaus Piešimo mokyklą 1899 m. Po I. P. Trutniovo mirties buvo iaukiama, kad pagal nuopelnus Rybakovas bus paskirtas Vilniaus Piešimo mokyklos vedėju, tačiau vietiniai valdžios organai pagal protekcijas paskyrė kitą vedėją. Tada Rybakovas paliko Vilniaus Piešimo mokyklą. Protestuodami prieš šį valdžios aktą, kartu su I. E. Rybakovu išstojo iš mokyklos ir vyresniųjų klasių mokiniai. Prieš tokius vyriausybės veiksmus su pasipiktinimu rašė ir laikraščiai¹⁰.

I. E. Rybakovas irgi buvo aktyvus Vilniaus meninio gyvenimo veikėjas. Jo iniciatyva 1908 m. buvo įkurta Vilniaus dailininkų draugija¹¹, kuri jungė miesto visų tautybių dailininkus. Šiai draugijai priklausė ir jos parodose dalyvaudavo Vilniuje gyvenantieji lietuviai dailininkai A. Žmuidzinavičius, P. Rimša, M. K. Ciurlionis.

Prie Vilniaus dailininkų draugijos 1912 m. I. E. Rybakovas atidarė savo vardo piešimo ir dailės mokyklą. Ji toliau tęsė I. P. Trutniovo sukurtas Vilniaus Piešimo mokyklos tradicijas¹².

1914 m. prasidėjęs pasaulinis karas nutraukė Vilniaus dailės ir piešimo mokyklų veiklą. 1915 m. jos buvo evakuotos į Rusijos gilumą ir po kurio laiko nustojo veikusios.

Su I. P. Trutniovo vardu susijęs beveik visas Vilniaus piešimo mokyklos, vėliau pavadintos jo vardu, periodas; su šio dailininko vardu artimai susijusi ir kita panašaus pobūdžio mokykla — J. Montvilos piešimo klasės. Tų mokyklų reikšmė Lietuvos dailei nemaža. Per penkiasdešimt savo gyvavimo metų Vilniaus Piešimo mokykla išauklėjo didelius jaunimo būrius. Kai kurie iš tų auklėtinių tapo piešimo ir braižybos mokytojais, kiti — daugiau ar mažiau žinomais dailininkais. Vilniaus Piešimo mokykla reikšminga ne tik tuo, kad ji parengė šimtus dailininkų, bet ir tuo, kad sunkiomis carinio režimo sąlygomis ji visokeriopai propagavo dailę plačiosioms darbo žmonių masėms.

⁸ А. А. Миловидов, И. П. Трутнев, 12, Вильно, 1908.

⁹ LCVIA, f. 789, a. 13, b. 89, l. 3 (1909).

¹⁰ Против течения, СПб, 1912.III.3.

¹¹ LCVIA, f. 789, a. 13, b. 88, l. 3 (1912).

¹² LCVIA, f. 789, a. 12, b. 1—38, l. 35 (1895).